

tulum Sede vacante sine limitatione formam a Concilio traditam in Vicarij electione completi, neque de vſu contrario quidquam affirmare; & conſequenter peccare illud, ſi idoneum non eligat, quandoquidem in Epifcopo ſimile peccatum agnoſcit, in quo minor eſt obligatio quoad prædicta, vt communiter Doctores tradunt. Quòd autem validam electionem dicat, peccatum non tollit, ſed valorem in electione ab Epifcopo factà tantum adſtruit, cum de electione Capituli nihil tale pronuntiar. Tales autem lapſus in Iuriſperitorum allegationibus paſſim deprehendimus, dum glomerare Auctores ſtudent pro Reſolutionum ſuarum auctoritate fundandà, ſed in eorum lectione minimè vigilantes: quod in Textuum citatione fat frequens, vt & alij ante me adnotarunt, & ego experientià veriffimum deprehendi. Sit tamen Dom. Solorzano ſua de inſigni conditione laus à me alibi non ſemel celebrata.

Lapſus Iuriſperitorum in citationibus.

Probatio Aſſertionis, & ex Concilij verbis expenſa.

Eſſe aliquam de Capitulo qualitatè, ex qua excoſſus habetur.

Aſſertio 5. In Iure civili perit ceteris paribus præſertim.

18 Aſſertionis autem probatio ex citatà Concilij diſpoſitione deſumitur: neque enim quod ibi ab eo poſitum vni tantum conſilij habet: alioquin quod de termino pro electione, octiduo ſcilicet, dicitur, rationem etiam conſilij ſolam haberet; quod eſt contra omnium mentem, & praxim inuiolabiliter obſervatam: neque obſtat quod ibidem à Concilio additum: vel aliàs quantum fieri poterit idoneus. Nam ſtante caſu, vt à nobis proponitur, impoſſibile eſt vt ſit aliàs quantum fieri poterit, magis idoneus: Cum enim loquamur de omnibus, qui electioni occurrunt, ceteris paribus; ſi is, qui Gradum prædictum habet, prætermittatur, magis idoneus quantum fieri poteſt, prætermittitur: quia habet quidquid alij, & præterea Gradum à Concilio requiſitum. Itaque ſi magis idoneus reperitur; qui tamen Gradu prædicto careat, ille eligi poterit: ſecus ceteris paribus, vbi humani reſpectus tantum prævalere poſſunt, & ita eorum ratione grauitè in electione delinquit. Quemadmodum graues Auctores tenent ceteris paribus debere eligi ex gremio Capituli, vt videri poteſt apud Dianam ſuprà, Reſolut. 577. qui & Cardinalium Declarationem adducunt: nam eo ipſo quòd de Capitulo ſit aliquis, ſi in aliis paritas ſit, nequit eſſe ſimpliciter talis, quia ratione auctoritatis à gremio proueniens paritas in aliis ſuperatur.

19 Dico quintò. Si duo inueniantur pares, & Gradu inquam in Canonico iure conſpicui, ſed eorum alter in Ciuili etiam iure laureatus ſit, ille eſt præferendus. Sic colligitur ex P. Fragoſo citat. num. 30. vbi Vicarium etiam in Ciuili iuri non mediocriter verſatum futurum eſſe pronuntiat. Eſt autem pro Aſſertione magniſi in Tridentino Concilio fundamentum citatò, Cap. 16. dum ait: Qui ſaltem in Iure Canonico ſit Doctor, &c. Particula enim ſaltem id ponit, quòd eſt in eo genere minus; vnde quòd eſt plus deſideratur, ſi inueniri poſſit. Cum ergo Doctor aut Licentiatus in vtroque iure pluſ ſit, & magis ad rem faciat, ille eſt iuxta Concilij mentem præferendus. Cumque ſtatim addat magis idoneum, quantum fieri poterit, eligendum; militat argumentum idem, quòd pro Aſſertione præcedenti iam datum. Et cum peritia Iuris ciuiliſis magni eſſe momenti ad deciſionem cauſarum poſſit, in

poſtponitione talis peccatum erit, quandoquidem Eccleſia a priori adminiſtratore priuatur, in quo inueniuntur, qui eligunt, infideles. Id quòd etiam probat non eſſe illud leue.

20 Dico ſextò. Si quis Doctor aut Licentiatus in Iure Canonico, in eo excellat, præferendus eſt laureatò in vtroque peritia minoris, etiamſi in Ciuile conſtet eminere. Id ex eo offenditur; nam cauſa, quas eſt tractaturus Vicarius, Eccleſiaſtica ſunt, circa quas Canonice ſunt leges conſtitutæ, vnde maior in illis peritia Ciuili anteponenda eſt, quæ in ſubſidium tantum adhibetur. Pro quo eſt Cap. Intelleximus, quòd eſt primum, de noui operis nuntiat. in quo ſic Lucius III. Pontifex: Quia verò ſicut leges non dedignantur Sacros Canones imitari, ita & ſacrorum inſtituta Canonum Principum Conſtitutionibus adiuantur, &c.

Aſſertio 6. Peritus in Canonico Laureato in vtroque minoris in illo peritia præhabenda.

Cap. Intelleximus de noui operis nuntiat.

Aſſertio 7. ceteris paribus Theologum præferendum.

Dico ſeptimò. Si ceteris paribus Doctor aut Licentiatus in Theologià cum Doctore Licentiato in Iure concurrat, nihil Tridentini Decreto derogando, dici poteſt præferendum illum, ſi Gradui doctrinam conſtet reſpondere. Quòd quidem in adductis nuper verbis fundari poteſt: Qui ſaltem in Iure Canonico ſit Doctor, &c. Illud enim ſaltem, vt dicebam, maius aliquid indicat, quòd ſit Concilij menti conformius. Rogo ergo quòdnam illud ſit? Dici poteſt iuxta Aſſertionem quintam, Gradum in Iure vtroque deſignari. At qui hoc licet verò ſimile ſit, & quòd ad Aſſertionem attinet, illa ex eo rectè deducatur, quòd modicumque dicta particula explicetur: videtur autem explicata alia ſaris congrua, ſi dicamus illud ſaltem Gradum in Theologià denotare, quia Gradus in Iure inferior eſt, & ita ſi Doctor Theologus non inueniatur, ſaltem Iuriſtam eſſe quaerendum. Et de ſuperioritate Gradus Theologici dubitari nequit: ſic enim Eccleſiæ ſtatuta determinant, iuxta quæ Vniuerſitatum omnium praxis inuiolata procedit, vnde & color inſignibus omnium perfectiſſimus, albus ſcilicet, attributus. Deinde Theologia in Sacris Canonibus præſertim commendatur, vt videri poteſt in Cap. Licet, de Præbendis. Cap. Finali, de Magiſtris. In Concilio Trident. ſeſſione 5. cap. 1. de Reformat. Vnde neceſſarium fuit per ſpecialem Declarationem Sacræ Congregationis Cardinalium ſtabiliri, priuilegium Magiſtris & Scholaſticis Beneficiariis ad reſidendum obligatis cõceſſum, vt poſſint, dum legunt, aut ſtudio Theologiæ dant operam, pro præſentibus haberi, ad Profeſſores Iuris Canonici, & eidem ſtudentes extendi. Accedit Declaratione alia adducta num. 16. iuxta quam Vicarius ſuccedens Præſbitero Eccleſiæ Collegiatæ non tenetur eſſe Doctor, cuius ratio eſt; quia cum Præſbiterus ipſe non tenetur eſſe Doctor, conſequenter eſt, vt neque Vicarius teneatur. Tunc ſic; Epifcopus non tenetur eſſe Doctor aut Licentiatus in Iure Canonico, cum poſſit eſſe Theologus: ergo neque Vicarius illi ſuccedens. Quæ conſequentia, ſi legitima non eſt, neque illa eſſe videtur, quæ Congregationi eſt ratio decidendi. Videatur Thomas Hurtaeus Traſt. 1. 2. num. 1842 vbi pro Theologi præſertione decernat.

De ſuperioritate Gradus in Theologià.

Ex Declaratione Cardinalium effi-cax argumentum.

Obiectiones ex contrariio intellectum Concilium.

21 Quibus id videtur obſtare, contrarium ſcilicet intellectum communiter eſſe receptum, vt ſcilicet omnino iuxta mentem Concilij fuerit in Iure Canonico Laureatum debere eſſe Vicarium:

ij. & Declarationibus, occurrunt.

Bonacina opportuna ad probationem doctrina.

Aſſertio 8. Capitulum Indiarum ſicut alia eligere poſſe.

Doctores laureæ non multum deſerendū.

Conc. Trid. vt ſi ſumma attentione locutum.

rium: quòd ita fatentur, quo abſolutè id tenent; & qui cenſent non obligare deciſionem dictam, in eo fundantur, quòd per verba ſubſequentia ſit illi moderatio adhibita, ſine alijs, quantum fieri poterit, idoneus: vel quia ita vſu receptum: ac propterea quia pro eo extant Cardinalium Declarationes, ac præſertim vna 28. Auguſti 1621. quam Auctores adducunt, ac præcipue Dom. Barboſa in Traſtatu de Canonis, cap. 42. numer. 53. Ad quæ reſponderi poteſt, ita quidem eſſe, vt communis intellectus pro contrarià faciat poſitione; ſed non ideò reiciendam vt inueroſimilem, quæ Textui conformis offenditur, & pro ſe habet præſidia non contemnenda à Iure, & ratione petita. Vbi accommodari non immeritò poteſt, quòd Bonacina habet Tomo 1. Diſput. 2. de officio diuino, Quæſt. 5. Puncto 3. ſ. 3. num. 1. Vbi cum dixiſſet Præbendam abſentem ad tuenda iura Capituli lucrari diſtributiones, etiamſi ſtipendium à Capitulo accipiat, ita ſubdit: Hæc emphatio mihi probatur, licet nullum habeam Auctorem, qui mea ſententiã ſubſcribat, plures verò contrarios inueniam, &c. Deinde, quamplures eſſe, qui teneant Doctorem Theologum eligi poſſe, vt videri poteſt apud Dom. Solorzanum ſuprà, quem item cum Riccio adducit Diana ſuprà, Reſolut. 56. vnde quòd ad rem attinet, ſeu effectum ex Concilij interpretatione deductum, non poteſt dici ſententia iſta ſingularis. Quòd verò particula, ſaltem, hoc aut illo modo accipi debeat, quantum ad vim conſequentiæ ex illà, tanti momenti non habetur, vt ſingularis ſententia ſolidis fundamentis innixa, veniat reſpouenda. Quòd verò Cardinalium Declarationes non vrgeant, iam vidimus num. 14. ex Dom. Solorzano. Cum autem Doctorem Theologum dicimus, non quemlibet intelligimus, ſed eum, qui in Theologià generale poſſit magiſterium exercere, quæ non tantum ſpeculatiuas notitias de diuinis, ſed morales etiam & iudiciales multas comprehendit: qui enim tales, facillimo negotio iudices eſſe poſſunt, & cauſas, de quibus agitur, intimè penetrare. Quòd verò ad praxim attinet, nihil eſt difficultatis in illà, vt & illiterati in ipſa inueniuntur promptiſſimi; cum aliàs Aſſeſſor ſit Iuris Canonici conſultus adhibendus. Nullum ergo erit peccatum in talium electione.

22 Dico octauò. Capitula Indiarum more aliorum ſe gerere poſſunt in Vicariorum electione, quia & in illis homines docti reperiuntur, & in diſtarum facultatum exercitatione verſati. Sed non eſt ſpecioſo Doctoris titulo multum quandoque deſerendum, vt ob eam ſolam debeat aliquis non pariter laureatis anteferri. Dantur non rarò ſine meritis laureæ, ex quo accidit vt Doctor in Iure Canonico Vicarius electus, cum Aſſeſſorem non cogatur habere, abſurda non leuia in cauſarum iudiciali expeditione committat. Tantum ergo abeſt vt Doctores tales præferri debeant, quòd potiùs in eorum electione grauis culpa reperiatur. Vnde Concilium Tridentinum citato in Capite ſapientiſſimè iſta prouidit. Cum enim ſtatuiſſet eligendum Doctorem aut Licentiatum in Iure Canonico, non addidit, vel ſi alius non extet, alius qui magis idoneus inueniatur. Sed vt iam vidimus: vel alius, quantum fieri poterit, idoneus. Sciebat enim Doctores & Licentiatos in Iure Cano-

nico poſſe plures occurrere, ſed non idoneos; tum ob qualitatum aliarum defectum, tum etiam ob doctrinæ in facultate illa tenuitatem, quibus non debet titulus honorificus auxiliari. Id ergo in Indijs præcipue accurrandum, quòd ex Innocentio III. dedimus numer. 16. vt ſcilicet talis eligatur, in quo imperſectum ſcientiæ poteſt ſupplere perfectio charitatis. Charitas enim maximè neceſſaria, vt Indorum ſaluti conſulant, & cauſa illorum ingrediantur ad ipſos: ne clamor ille aures diuinæ Juſtitiæ laceſcat, de quo Iſa. 1. v. 23. Pupillo non iudicant, & cauſa viduæ non ingreditur ad illos. Debent enim pauperum & deſolatorum cauſa ad iudices ingredi, vt non ſit opus deductore. Nullus præ foribus adſtabit in iudicio, ſed ſine obice, vt in domum propriam, intrabunt. Vel ſi in iudicio aliquis futurus, ſit equidem charitas, quæ iuxta Apoſtolum. 1. Corin. 13. v. 4. & 5. Patiens eſt, non querit quæ ſua ſunt, non irritatur. O digniſimum pro miſellorum Indorum cauſis in iudicio!

Charitas in Vicarijs Indijs maxime neceſſaria.

Iſa. 1. v. 23.

1. Cor. 13. v. 4. & 5.

CAPVT IV.

Circa viſitationem Diœceſis quid debeat à Capitulis Indicarum Eccleſiarum, Sede vacante, præſtari.

23 **Q**uæſtio inter Doctores antiqua eſt, an Capitulum, Sede vacante, circa Diœceſis viſitationem poſſit officij ſui partes applicare, de qua ſpecialiter P. Azor Tomo 2. Lib. 3. Cap. 37. Quæſt. 5. & ſunt qui negant, quia Capitulum non ſuccedit in iuriſdictione voluntaria, ſed neceſſaria: viſitatio autem tantum neceſſaria cenſetur, quando contra aliquem inſpectio debet fieri, aut quòd eius fama læſa inueniatur. Communior autem ſententia affirmat, pro qua citatus Auctor adducit Decretum Concilij Tridentini ſeſſione 2. Cap. 3. de Reformat. vbi ſic habetur: Viſitatores etiam à Capitulo deputandi, vbi Capitulum ius viſitandi habet, prius ab Epifcopo approbentur. Sic ibi. Quòd tamen ad rem non videtur facere, cum de Capitulo Sede vacante ſermo non ſit, quòd Epifcopo generaliter in iuriſdictione ſuccedit, ſed de alijs priuilegiato, cui Sede etiam plenà ius eſt pro viſitatione conſeſſum, vnde & viſitatore ab Epifcopo approbandum ſtatuitur, ex quo plena comprobatur. Adducit etiam Cap. Sopite, de Cenſibus, vbi nihil ad intentum: ſolum enim decernitur vt Archiepiſcopus viſitans Prouinciam Procuratorem habeat à Monafterijs. Addit Cap. Relatum 10. quæſt. 1. ſeu potiùs Relata, in quo tantum de negligentia & auaritia Epifcoporum agitur, cum commiſſos ſibi populos Confirmationis, & prædicationis cauſa circumueiant. Sed hoc quid ad quaſtionem? Probat tandem ex Cap. Eccleſiæ, quòd eſt finale de ſupplement. negligent. Prælat. in Sexto. adducto etiam pro eodem à Patre Molina Tomo 6. Traſt. 5. Diſputat. 11. numer. 7. vbi Archiepiſcopus dat Viſitatore, ſi Capitulum viſitationis vſum neglexerit. Sed videamus Textum ſic ſe habentem

Capitulum viſitare poſſe ſe diœceſim, communior ſententia.

Conc. Trid.

Textus à P. Azor adductus nihil ad intentum facere.

Cap. Ecclēſiæ, de ſuppl. neg. Pra- l. u.

tem: Ecclēſiæ Cathedrali vacanti Viſitator ab alio, quàm à Romano Pontifice deputari non poteſt. Nifi forte Ca- pitulum in ſpiritualibus & temporalibus, negligenter aut perperam adminiſtraret. Tunc enim Archiepiſcopus ob negligentiã, vel malitiã Capituli (eo vocato, cauſſaque ſuper hoc cognitione præmiſſã) Viſitorem, ſeu adminiſtratorem eidem Ecclēſiæ licet poterit depu- tare. Sic Bonifacius Octauus, addens ſtatim Vi- ſitatorem ab Archiepiſcopo deputatum non poſ- ſe Beneficia conferre, quæ ad collationem perti- nent Epifcopi. Quid iam in Textu iſto, quod ad rem, de qua eſt fermo, conducat? De negli- gentiã Capituli in viſitandã Diœceſi nec verbum quidem. Quod ſi Viſitator datur, non ea de cauſſa eſt, neque vt diœceſim viſitet, ſed vt in ſpi- ritualibus & temporalibus adminiſtret Vnde Gloſſa ibi verb. Viſitator, ſic ait: Viſitator idem quod Adminiſtrator, de quo G. 1. diſt. Catinenſis. Et Cap. Quoniam Feſtus. Sic Gloſſa. In Capitibus, quæ allegat, Viſitatio Diœceſis nulla ratione commit- titur: nam in priori Viſitator mittitur; qui de electione Epifcopi curet, & in Secundo, vt om- nem vigilantiam atque cautelam circa Clericos plebemque Capuanæ exhibeat Ecclēſiæ, vt in vi- gilis, obſequioque Ecclēſiaſtico, ſedulè ac deuotè debeant deſeruire. Nullus ergo ex adductis Textibus quid- quam præſtat ad intentum: in quo doctus Au- ctor inuentus eſt minùs habens, dum Iuriſtarum allegationibus fidem adhibuit, quam plerumque non merentur vt num. 17. etiam dicebamus.

Gloſſa.

Poteſtas Capituli ex ſucceſſione in iuriſdi- ctione pro- batur.

Obſeruatione pro limita- tione.

Et pro In- dyc aliã.

24 Quidquid de hoc ſit, pro quo & vi- dendus Diana Parte 8. Tract. 4. Reſolut. 13. iuriſ- dictio Capituli in Ordine ad viſitationem rectè probatur ex eo quòd ſucceſſet Epifcopo in omni- bus, quæ Epifcopalem Ordinem non requirunt, & aliàs prohibita in ſpeciali non inueniuntur, vt collatio Beneficiorum, de qua in citat. Cap. Ec- clēſiæ, & nonnulla alia. Circa quod videri etiam poteſt P. Leſſius in Reſolutionibus poſthumis. verb. Abſolutio, numer. 23. Quod verò de iuriſdictione neceſſaria dicebatur juxta ſententiam Ioannis Andrea; omnino hic locum habet, quia viſitatio generalis ad illam pertinet, cum Epifcopus ad eandem omnino teneatur. Vnde etiam & Capitu- lum; in Indijs præſertim, quod & Auctores ad- uerſi negare nequeunt, quando vacatio diutina eſt, vt in illis eſſe ſolet. Nec tamen certum illud, ſed probabilius, vt cum alijs affirmat P. Azor. Quod quidem animaduertiſſe iuuabit, vt Capitu- la Indiarum non ſint ita circa mittendos Viſi- tatores ſolicita, quando probabile eſt illis hanc minimè competere facultatem. Circa quod op- portunè citatus idem Auctor obſeruat, quòd cum modicã eſt vacatio, videlicet cum nondum anni curriculum effluxit, ex quo Epifcopus, qui deceſſit, Viſitationem abſoluerat, aut quando probabiliter creditur Succellor breui futurus: tunc non eſt quòd Capitulum viſitet. Hoc aut- tem licet numquam accidat, cum Capitulum in Indijs poſt mortem Epifcopi in iuriſdictione ſuccedat, ſemper enim vacationes annum præter- grediuntur: poteſt tamen in translatione ſucce- dere, vnde & ſeruandum illis. Pro eo verò, quòd dixi, Capitulum in Indijs non debere eſſe mul- tum de viſitatione ſolicitum, cum probabile ſit illi ius generalis viſitationis non competere. Con- ſideratione dignum occurrit, quòd cum Conci-

lium Limentſe Tertiu de viſitatione egerit Act. 4. per priora Capita & de Viſitatoribus ab Epifco- pis, dum viſitare ipſi non valent, mittendis: de Viſitatoribus tamen Sede vacante non meminit neque ibi neque alibi. Actione autem 3. Cap. 28. vbi ſtatuit, Sede vacante, non mittendum Præben- darium, vt extra ſuam Ecclēſiam. Vicariatum aut Curatum exerceat, quod perquam frequens eſſe ait: cum opportuna de Viſitatoribus loquen- di occaſio videretur, nihil pro illis adiecit, vt potè qui ad viſitandum mitti à Capitulo non debeant, quia pro iure ad viſitationem non eſt ſatis explo- rata poteſtas. Quibus præiaciſ.

25 Dico primò. Capitulum in Indijs, Sede vacante, etiamſi vacatio annum excedat, poteſt tutã conſcientiã viſitationem omittere, niſi ali- eubi illam exigat ratio ſpecialis. Probatur ex dictis: quia probabile eſt id fieri non poſſe. De- inde. Quia viſitationes huiusmodi inſtructioſæ; immò & præiudiciales eſſe ſolent: pro quo ex- tat elegans proteſtatio Concilij Limentſis citati Act. 4. Cap. 1. vbi de Viſitatoribus ab Epifcopis deſtinatis loquitur, in quibus minus eſt periculi, quia purior ab humanis reſpectibus videtur ele- ctio, & exceſſus faciliùs poſſunt puniri, cum non habeant validos defenſores, vt Sede vacante con- tingit. Verba illius ſunt: Ecclēſiaſtica diſciplina nernus ſerè in Canonica viſitatione conſiſtit, quem a- ſu demonis, & auaritiã hominum plurimorum, ita debilitatum cernimus, vt inde potius plurima quere- le & damna prouenerint &c. Pro quorum reme- dio monet ſtatim; Vt non niſi viris integris, ſpecta- te probitatis, induſtrijs, atque idoneis viſitationem committant. Quod equidem deſiderari poteſt, non ita tamen obtineri. Vnde & frequentes ſem- per audiuntur querelæ, & communis perſuaſio elamat nihil huiusmodi viſitationibus bonum In- dicæ Ecclēſiæ promoueri. Ita de ſuis Conſilium atteſtatum temporibus; neque mirum in iis, quæ ſubſecuta ſunt & ſubſequentur, conditionem mundi non euadere meliorem; qui quantum ſe- nior, tantum deterior. Sit tamen multis ſuã de integritate, probitate, atque induſtriã commen- datio: ſed ij curas recuſant tales, ſi fortè contin- gat ad eas ſuſcipiendas inuitari, nam qui compel- lat rarus inuenietur.

Aſſertio 1. Viſitatio- nem à Ca- pitulo om- mitteri poſſe.

Conciliam Lim. 3.

26 Dico ſecundò. Damnabilis eſt omnis conuentio, quæ fieri inter Capitulares & Viſita- tores poteſt, vt emolumenta iſtorum illis red- denda ſint, aut illorum certa portio. Quis hic hæreat? Aut enim ea tantum emolumenta ſunt, quæ licitè reportari poſſunt, & ſic laboris ſunt præmia, quæ Viſitator ſubit, ac proinde illis pri- uantur iniuſtè. Aut illicita illa, dum à Parochis, quæ non licet, corraduntur. Talia autem reſti- tuenda ſunt, iuxta dicta Titulo 15. Cap. 2. Si di- cas emolumenta licita poſſe vltro donari Præ- bendariis, eò quòd Viſitator in huiusmodi fun- ctione ſolum præſtendat honorem ſpecifici tituli in ordine ad ſuas in Curia prætenſiones; id cer- tè non releuat; quia cum conuentio præcedat expreſſa, aut expreſſæ æquiualens, non eſt iam donatio gratuita. In quo eſt & execrabilis ſimo- nia labes: Officium ſpirituales functiones ha- bens propter pecuniam datur, non dandum aliàs, illis, qui dabunt quidem, ſed non tantum, quan- tum turpis cupiditas pergit extorquere. Pro quo faciunt

Aſſertio 2. Omnem conuentio- nem pro pecunia danda eſſe damnabi- lem, ad quam emo- lumenta reuo- cantur.

Quando id, quod pro re ſpiritu- ali datur, ratio- nem pretij habeat, vt Simonia propterea committatur.

Præſenti caſu do- ctina ap- plicata.

Effugium de pacto licito cum ſola obli- gatione gratitudi- nis, ex quo- rumdam ſententia.

In caſu præſenti lacum non habere de- monſtra- tur.

faciunt quæ Doctores tradunt de ſimonia, agen- tes ad cognoſcendum quando id, quod pro re ſpiritu- ali datur, rationem pretij habet, cum con- ſtet multoties dari aliqua pecuniã æſtimabilia, & pecuniam ipſam, nec tamen ſimoniam commit- ti: vt cum ſtipendium datur pro dicenda Miſſa, & diſtributiones quotidianæ pro aſſiſtentia in diuinis officiis. Dicunt enim tunc rationem pretij habere, quando non eſt titulus aliquis, ex quo dario poſſit honeſtari; qualis eſt titulus ſuten- tationis debitæ operario, redimendæ vexationis, laboris extraordinarij, aut liberalitatis: pro qui- bus ſpecialiter videri poteſt Bonacina Tomo 1. Tractatu de ſimonia Diſput. 1. Quæſt. 1. §. 2. Nul- lus autem talis titulus in præſenti occurrit, vt eſt manifeſtum: ſi enim aliquis, maxime vltimus, quem tamen iam vidimus locum non habere. Pro quo & videndus citatus Auctor Quæſt. 6. Puncto 1. vbi præter alia id habet §. Vltimo, quod hic videtur accidere: ait enim ſimoniam com- mitti, dum quis aliquid ſpirituale tradit cum pacto vt pecuniam, vel rem pretio æſtimabilem præbeat: etiamſi dicat ſe hoc poſtulare ex bene- uolentia, & liberalitate illius, cui res ſpiritu- aliter traditur: quia in pacto deducit obligationem, & falſa eſt illa proſcriptio, quã indicat ſe liberali- ter tradere, & liberale donum exigere, cum in- eat contractum oneroſum, & re iplã non donat, ſed vendat. Quod & de pacto vt gratius eſſe debeat tale quid reddendo, dixerat ante iſta num. 7. & ex P. Suario deſumpſit Tomo 1. de Religione Lib. 4. Cap. 45. num. 8. 11. & 12.

27 Video tamen his aliquid aduerſari, exi- ſtimantes non eſſe ſimoniam, quando ſola obli- gatio beneuolentiæ aut gratitudinis in pactum deducitur; vt videri poteſt apud Dianam Parte 2. Tract. 2. Miſcellaneo. Reſolut. 27. qui prædictam ſententiam probabilem cenſet. Sed certè, quid- quid de illa ſit, contra quem pugnat P. Frago- ſus Tomo 2. pag. 534. num. 8. & 10. Pharaonius in Append. Tractatus 2. Seſſione 12. Caſu 5. Et Diana ipſe viſus poſt hæc ſcripta Parte 11. Tract. 5. Reſolut. 31. §. His ſuppoſitis, pro praxi reprobat cum Rocafull. Pro quo & Tract. 7. Reſolut. 23. vbi de mutuo agit, & Ioannem Soriam adducit, probabile exiſtimantem illud licere ad procu- randam amicitiam Collatoris, & vt gratiam ſibi præſtet, etiamſi in pactum deducatur. Videatur etiam Parte 10. Tract. 15. Reſolut. 5. Quidquid inquam de illa ſit: quam & in puncto metaphyſi- co probabilem iudicat P. Onã. Diſputat. 84. num. 212. in caſu noſtro res ita ſe habet, vt nul- lus futurus ſit ſanè ſapiens, qui pactum dictum poſſit approbare. Solis enim verbis beneuolen- tiæ & gratitudo præſertur, cum tamen re ipſa ob- ligatio ſtricta contendatur induci. (vide Patrem Leſſium ſuprà Caſu 6.) Si enim gratitudinis de- bito ſe ſatisfacturum promittens, id non præſtet, nullus non mouebitur lapis, vt ab illo extorqueatur: neque erit qui audeat pro- miſſis non ſtare, indignationem veritus expecta- tione ſua defraudari. Exactio autem talis contra rationem grauitæ donationis eſt. Cap. Epifcopus 1. quæſt. 2. Ibi: Si non ex pacto, neque exactus, aut petitus &c. Præterea, Omnino alienum à ratione gratitudinis eſt, vt id, quod eſt labori debitum, tamquam illius ſtipendium, ei, qui officium con-

Theſauri Indici Tom. II.

tulit, tribuatur. In quo quidem genus quoddam crudelitatis interuenit, cum quo nequit ſtare, vt debitum gratitudinis ad huiusmodi retributio- nem inducat: quia reuera beneficium non fuit, quod ita oneroſum redditur laboranti, & in quo, qui officium tribuit, non eius, cui tribuit, atten- dit commodum, ſed proprium: cum beneficium actus beneuolentiæ ſit. Item Scriptores illi, qui pactonem de re temporali pro ſpiritu- ali licitam eſſe in foro conſcientiæ dicunt, eatenus ſic aſſe- runt, quatenus res ſpiritu- aliter ſecundum rationem communem officij conſiderata meretur ex iuſti- tiã compensationem, tamquam ſtipendium, vt ſpirituale etiam officium meretur remunerationem gratuitam. Atqui hoc in caſu noſtro com- modum locum habere nequit: quia officium Vi- ſitatoris ita conferitur, vt ſecundum communem rationem Officij, non debeatur ſtipendium ei, qui dedit; vnde etiamſi nihil ſpirituale in eo reperia- tur, minimè eſſet debitum: Capitulo enim pro- pter adminiſtrationem ſtipendium non debetur, neque in comuni, neque in particulari. Quòd verò gratuitam mereatur remunerationem, om- nino alienum ab obligatione ſtipendij eſt, vt res iplã elamat; non ergo illa doctrina quadrat.

Inſtantiã urgens ex aduerſari- um do- ctina.

28 Nec ſatisfaciet qui dixerit Capitulo qui- dem non deberi ſtipendium, deberi autem ſingu- lari Præbendario, qui ſuã diligentiam obtinet, vt Capitulum talem eligat Viſitatorem. Nam cum Præbendarius talis in huiusmodi diligentia ſuum potiùs commodum quàm Viſitatoris attendat, ſtipendium ex eo capite non meretur. Et quidem ſicut Capitulum totum nequit ſtipendium exi- gere ratione huius electionis, ita neque Præben- darius, qui diligentiam dicitur adhibuiſſe: quia Capitulum diligentiam adhibere tenetur vt con- gruas perſonas pro viſitatione reperiat: Capitu- lum autem non eſt abſtractum aliquod Platoniu- cum, ſed Collegium Præbendariorum, ad quo- rum ſingulos ſpectat proponere idoneos, & de- inde ad Capitulum circa conuenientiam, deli- berationem ſine humanis reſpectibus agitare. Non ergo diligentia dicta ſtipendio eſt peculiari digna, quia ex obligatione officij debuit adhiberi. Neque quod ad ſimoniam ſpectat eã ratione mollitur: quia Præbendarius in dicto caſu non habet tantum ſolicitoris partes, ſed collatoris officij ſimul cum aliis: vnde non ſolam diligen- tiam vendit, ſed collationem.

Eluſio ex diligentia Præbenda- rij, cui ſtipendium debetur, expuncta.

29 Dico tertio. Non ſolum iniqua eſt pa- ctio, vt emolumenta tradantur, ſed etiam aliqua illorum portio, aut certa, vel incerta quantitas. Conſtat ex dictis: quia non eſt titulus ad quid- quam accipiendum: ſi enim dignus ſit, de quo agit, proponi debet: ſi indignus, abominanda eſt proſus proſcriptio. Et diligentia pro electio- ne penitus execrabilis. Si dicas eſſe multos dig- nos poſſe, & tunc non eſſe obligationem propo- nendi vnum potiùs quàm alium. Id certè non ſatisfacit, quia caſus eo ipſo variatur. Loquimur enim de paciſcente cum Præbendario, vt obti- neat deſignationem: hic autem eo ipſo illã peni- tus indignus eſt. Quid enim indignum pro tali poteſt munere cogitari? Neque cum integritate, neque cum ſpectata probitate, & aliis à Concilio Limentſi requiſitis, de quibus num. 25. id poteſt illã ratione componi. Deinde, etſi componi poſſit,

Aſſertio 3. Idem ſta- tuens de parte emo- lumento- rum.

CCC 2